

ינואר, 2023

הרוב לא תמיד קובע // הרב מאיר אזרי

חסד עשו עמנו מעצבי התנ"ך שכללו בו מרגעי השפל של עמנו. לכאורה אפשר היה להתעלם מהחולשות והכשלונות, אך, אולי כך רצו להתכתב עם דורנו ולומר שלא תמיד כדאי לקבל את התפיסה שהרוב קובע ולא תמיד השלטון צודק. כן, לא פעם הרוב טעה ואת נזקי ההמון המשתולל ושילטון כושל, דורות יתקשו לתקן.

השבוע נקרא על אחד מרגעי השיא בתולדות עמנו, יציאת מצרים ובקרוב נחזור לקרוא על רוב העם שפיזז סביב עגל הזהב וקרא – "אלה אלוהיך ישראל אשר הוציאך מארץ מצרים", ליצירה שאך שעות קודם יצר בעצמו.

הרוב גם היה זה שביקש פעם אחר פעם לשוב לבית העבדים במצרים משום שאתגרי החירות נראו לו גדולים מידי. הרוב היה בעד מאסרו של ירמיהו הנביא שנשמע תבוסתו. אוהביו של עמוס הנביא המבקר את שילטון המושחתים, מיעצים לו – חוזה, לך ברח, בעלי השררה וההמון המוסת מבקשים את ראשך.

הרוב, סביר להניח היה בירושלים עם המורדים ברומא. חולמי חלומות שווא הסיתו ממש כבימי בר כוכבא את ההמון למהלכים לאומניים שעל פניו נראו מבטיחים, אך הביאו אסון, אחר אסון. כותב אונקלוס, מתרגם ומפרש התורה שאסור למנהיג, למורה, לאדם ללכת אחר הרוב לעשות רע. מחובתו לא לבטל את דעתו וללמד את הרוב, להאבק ולנסות להשפיע על הרבים לראות את העוול או הטעות שלהם. כן, הרוב לא תמיד צודק. כדאי לרוב ולמיעוט להתדבר. ספר הספרים מלמדנו שראוי והרוב בבואו להחליט ישמע את זעקות האחר ויבין את מלוא המשמעות של מהלכיו.

במצרים של פרעה, שליט יחיד חסר מעצורים ובלמים, הרוב קיבל את הכרעת המנהיג לשעבד את בני ישראל ולאחר להשליך את הבנים ליאור, משום פחדיו. ההמון נהנה מפרי הניצול המחפיר ואהב את העוול הזה שנגרם לעם שאחד מבניו הצילם מחרפת רעב. אך, קול הזעקה בקע את השמיים ולימד את מצרים שלמרות שהרוב קבע ואולי אף בשתיקה, יש גבול לכוחו של הרוב והוא לא תמיד צודק. ההמון ולעיתים מצויד בחוק שנתפר מבצע מעשי זועה פעם אחר פעם בתולדות האנושות.

למזלנו, משה לא שמע לדעת רוב המרגלים ששבו מהארץ המובטחת, קולם של יהושע וכלב שהיה קול השפיות והתיקוה הכריע את הטרפת שאחזה במחנה ישראל.

מזל שנביאי ישראל לא גנזו את תורתם וביקורתם שהרוב לא אהב לשמוע. מזל שיוחנן בן זכאי, ידע לצאת מירושלים העמוסה ברוב הלאומני, זמן קצר לפני שנפלה ולכונן את היהדות המתחדשת לאחר דור החורבן. גדולי אנשי הרוח והמדע ידעו לעמוד איתן כגלילאו גלילאי כנגד הרוב שלא קיבל את הרעיון שהארץ עגולה, שהעבדות פסולה והרשימה ארוכה.

חובה על הרוב להכיר בדעת המיעוט וחברה בריאה ראוי ותבחר בניסיון לבנות הסכמות והרמוניה על פני הכרעה טוטלית. מעצבי הדמוקרטיה המודרנית מעלים בהשראת ספר הספרים, פעם אחר פעם את חששם מעריצות הרוב, השילטון והקלות בה ניתן לתמרן את העם.

לכן הם העמידו דרישה לרשת של איזונים ובלמים שבראשם הפרדת רשויות חזקה, מערכת משפט חופשית ואמיצה וכלי ביקורת על בעלי השררה. זה הבסיס לחברה הוגנת והגונה, כזו שנרצה לחיות בה.